

відбулося обіцяне зрівняння в правах уніатів із католиками; зачинялися парафіяльні школи; православна шляхта обмежувалася в правах, православні міщани не допускалися до роботи магістратів; частина православних церков та монастирів передавалася новоствореній греко-католицькій церкві [1, с. 7].

Отже, окрім необхідності вести тяжку боротьбу за свободу своєї віри, а одночасно й за розвиток зв'язаної з православною вірою національної культури, Берестейською унією 1596 р. було внесено в історичне життя українського народу таке розбиття, наслідки якого залишаються донині [2, с. 275]. Берестейською унією була знищена релігійна єдність українського народу, що призвело культурних та психологічних розбіжностей поміж українцями православними та католиками.

Список використаних джерел

1. Берестейська унія причини та наслідки. URL: <https://studfile.net/preview/7305496/page:7/> (дата звернення 19.10.2020 р.).
2. Власовський І. Нарис історії української Православної Церкви. 1998. Том II. С. 265-275.
3. Панька О. Берестейська унія в оцінках І. Огієнка (митрополита Іларіона). URL: http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/20060/11_ranko.pdf?sequence=1 (дата звернення 19.10.2020 р.).
4. Ухач В.З. Історія держави і права України (конспекти лекцій): навч. посібн. Тернопіль: Вектор, 2011. С. 165

Паламар С.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ЗУНУ
Подковенко Т.О.*

ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК НОРМАТИВНА ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ІНДИВІДА, СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

Поняттям «права людини» на сучасному етапі розвитку суспільства оперують майже всі – політики, правозахисники, громадські активісти та просто громадяни. Останнім часом воно дуже часто вживається в політико-правовому і навіть побутовому спілкуванні, а також стало звичним для використання в програмних документах різних суб'єктів політичної діяльності. Права людини є однією з невід'ємних складових життя як міжнародної спільноти, так і кожного політично організованого суспільства або ж кожної людини.

Проблематика прав людини є предметом досліджень усіх без винятку теоретиків права та переважної більшості вчених галузевих правових наук: Г.Гроція, Ф. Бекона, Т. Гоббса, Д. Юма, Т. Джеферсона,

С. Сімона, А. Абашидзе, М. Антоновича, С. Бобровника, А. Бондаренка, В. Буткевича, А. Колодія, В.Крусса, М. Лаврика, П. Рабіновича, Ю. Шемшученка та ін.

Метою даної роботи є дослідження прав людини як нормативної форми взаємодії індивіда, суспільства та держави.

Права людини – це правові можливості (надбання), необхідні для існування і розвитку особи, які визнаються невід’ємними, мають бути загальними і рівними для кожного, забезпечуватись і захищатись державою в обсязі міжнародних стандартів [3, с. 134]. Вони є одним з найважливіших інститутів права будь-якої сучасної розвиненої держави і розглядаються передусім як узагальнення практичного досвіду спілкування між людьми.

«Права людини, – відмічає С. Алексєєв, – з давніх часів традиційно розуміються в сугубо «особистісному» значенні – як статус чи природні, невід’ємні права і свободи особистості, індивіда» [1, с.642]. Тобто вони мають природний характер, адже надані індивіду від самого народження: держава ж повинна визнавати єдність цих прав із людиною і закріплювати їх нормативно з метою надійної забезпеченості та реалізації останніх учасниками суспільних відносин.

Також права людини характеризуються певними рисами, основними з них є те, що: кожна влада має обмеження в своїй діяльності; у кожної людини є своя особиста сфера, в яку влада держави не може втрутитися; кожна людина має право виступати проти держави чи іншого індивіда з метою захисту своїх законних прав.

Розвиток прав людини має дуже довгу і цікаву історію та супроводжується боротьбою доктрин і традицій, характерних для певної країни. У підсумку на сьогоднішній день науковці виділяють чотири покоління прав людини. Перше покоління прав людини – це в першу чергу особисті і політичні права (право людини на свободу думки, совісті і також релігії, на участь в здійсненні державних справ, на рівність перед законом, свободу і безпеку особистості і багато інших). Це покоління прав людини є основою індивідуальної свободи і кваліфікується як система негативних прав. Саме вони зобов’язують державу утримуватися від втручання в приватну сферу життя людини, надавати людині якомога більшої свободи в особистому житті. Друге покоління прав людини – це вже поглиблення особистих і дуже активний розвиток соціально-економічних і культурних прав (право на працю, соціальне забезпечення, відпочинок, медичну допомогу та інші). Як відомо, воно сформувалося в процесі боротьби різних народів за поліпшення свого економічного становища і підвищення культурного статусу. Дуже часто це покоління називають системою позитивних прав, бо вони не можуть реалізуватися безорганізаційної, координуючої та інших форм державної діяльності, які спрямовані на їх забезпечення. Третє покоління прав людини – це колективні права, тобто права людини і права народів

(право на мир, безпеку, на безпечне довкілля, на соціальний і економічний розвиток як людини, так і всього людства в цілому).

У XXI столітті почало формуватися четверте покоління прав людини. Права цього покоління покликані захищати людину від загроз, пов'язаних з експериментами в сфері генетичної спадковості особи, а також право на мир, на ядерну безпеку, космос, екологічні, інформаційні права тощо. Ще до прав четвертого покоління належать права на: зміну статі, трансплантацію органів, клонування, використання віртуальної реальності, одностатеві шлюби, штучне запліднення, евтаназію, вільну від дитини сім'ю та незалежне від державного втручання життя за релігійними, моральними поглядами.

Таким чином, права людини визначаються як система природних невідчужуваних від особи можливостей, які потрібні їй як для задоволення своїх життєво необхідних потреб та інтересів, так і для духовного зростання [2, с. 7].

Права людини є невід'ємними від суспільних відносин. Вони визначають спосіб буття індивіда, особистості. Права людини є наднормативною формою взаємодії людей в суспільстві, упорядкування їх поведінки. Вони ж є засобом подолання протиріч та конфліктів. Права людини також забезпечують нормативне закріплення умов життєдіяльності індивіда, які об'єктивно необхідні для нормального функціонування суспільства і держави в цілому. Також важливим є те, що вони встановлюють міру свободи, що, з однієї сторони, забезпечує реалізацію суб'єктивних інтересів людей, а з іншої – не порушує можливостей, які надані іншим суб'єктам суспільних відносин.

Процес діяльності людини в суспільстві залежить від обсягу прав та свобод, які визначають її соціальні можливості, а також характер життєдіяльності, систему зв'язків людей у ньому. Тому проблема прав людини завжди була предметом політичної боротьби за володіння ними, розширення їх сфери та визначення становища людини у суспільстві.

Права і свободи людини є невід'ємними, оскільки становлять складову частину особистості, є правовим надбанням людини. Також вони є невід'ємними в екзистенційному сенсі як важливий елемент соціального буття людини, тому що без прав вона не може існувати як повноцінний суб'єкт суспільних відносин та бути соціально та юридично дієздатною. А в державно організованому суспільстві правова характеристика особи повинна відігравати ключову роль, оскільки права людини визначають основні аспекти життєдіяльності людини в її відносинах з державою та суспільством.

Отже, права людини є одним з основних інститутів права будь-якої сучасної держави та розглядаються вони в першу чергу як узагальнення практичного досвіду спілкування між людьми. Це означає, що за жодних обставин їх не можна розглядати як породження спекулятивної діяльності людського розуму у відриві від соціальних процесів, які перебувають у постійному розвитку, зміні, трансформації. Саме тому,

права людини є особливою нормативною формою взаємодії індивіда, суспільства та держави.

Список використаних джерел

1. Алексеев С.С. Восхождение к праву: Поиски и решения. М.: НОРМА, 2001. 752 с.
2. Андріїв В. М. Права та свободи людини і громадянина як визначальні категорії правничої науки. *Форум права*. 2006. № 3. С. 4-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2006_3_3
3. Цвік М. В., Ткаченко В. Д., Петришин О. В. Загальна теорія держави і права. Х.: Право, 2002. 428 с.

Романюк Д.

*студент юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету.
Науковий керівник: д. і. н., професор,
професор кафедри теорії
та історії держави і права
Грубінко А. В.*

ГОЛОВА ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ ІСЛАМСЬКОГО ХАЛІФАТУ

Історія ісламської державності розпочинається зі створення пророком Мухаммедом ісламської теократичної держави Арабських халіфат. Особливість ісламу полягає у бажанні охопити всі сфери людського життя, проте політична специфіка ісламу спочатку була відсутня, адже прямих наказів щодо державотворення в священних текстах цієї релігії просто не існує. Більшість ісламських політичних доктрин будуть сформовані ісламськими правниками, що спиралися на життя та правління пророка Мухаммеда. На момент його смерті молода ісламська держава зіткнулася з проблемою передачі влади. Через відсутність чітко сформульованого способу передачі влади розпочинається тривала боротьба, що розколює іслам на сунітів та шиїтів [1, с. 264].

Розглянемо спочатку погляд сунітів на особу халіфа й ісламську державу. В основі всіх визначень халіфату лежить підхід найвідомішого мусульманського державознавця Абу-ль-Хасана аль-Маварді: "Халіфат є спадкоємством пророчої місії в захисті віри і керівництві земними справами" [2, с. 89].

Виходячи з такого розуміння, деякі сучасні автори приходять до висновку, що халіфат аж ніяк не зводиться до індивідуального права або привілеї певної особи на заняття поста голови мусульманської держави, а являє собою певну функцію по здійсненню верховної світської влади і підтримці віри на рівні мусульманської громади [2, с. 92]. Тобто халіф уособлює поєднання світської влади (емірат) та духовної (імамат). Інші